

Lærlingundersøkelsen 2023

De aller fleste lærlinger trives på arbeidsplassen

Lærlingundersøkelsen 2023 viser at de aller fleste lærlinger trives på arbeidsplassene sine og er motiverte for å lære.

STATISTIKK | SIST ENDRET: 13.02.2024

Hovedfunn

- De aller fleste lærlinger er motivert for å lære på arbeidsplassen
- Over 8 av 10 lærlinger trives på arbeidsplassen, og 9 av 10 trives med kollegaene sine.
- 8 av 10 lærlinger har hatt praksis i bedrift.
- Nær 6 av 10 mener at undervisningen i yrkesfagene ga et godt grunnlag for det de skulle lære i bedriften.
- 3,7 prosent av lærlingene svarer at de blir mobbet «2-3 ganger i måneden» eller oftere. Tallene har vært stabile de siste fem årene.
- Nær 7 av 10 lærlinger har en plan for hva de skal lære i bedriften.

9 av 10 lærlinger er motiverte for å lære

Mer enn 9 av 10 lærlinger svarer at de er motiverte for å lære på arbeidsplassen. 60 prosent av lærlingene er i svært stor grad motiverte, og 31 prosent er i nokså stor grad motiverte. Andelen motiverte har vært stabil over flere år.

8 av 10 lærlinger svarer at de i «svært stor-» eller «nokså stor grad» liker arbeidsoppgavene sine. 76 prosent svarer at de har valgt riktig fag. Like mange gleder seg også til å gå på arbeid i bedriften.

Andelen lærlinger som svarer at de er motiverte på arbeidsplassen har holdt seg stabil de siste tre årene. Også andelen som svarer at de er motivert til å lære, gleder seg til å gå på arbeid, liker arbeidsoppgavene og er sikker på å ha valgt riktig fag holder seg relativt stabil, selv om vi ser en svak nedgang fra mellom 2 til 4 prosentpoeng siden 2020.

Lærlingundersøkelsen

- Lærlingundersøkelsen gir lærlinger og lærekandidater mulighet til å si sin mening om lærings- og arbeidsmiljøet på arbeidsplassen.
- Det er totalt 13 150 lærlinger og 351 lærekandidater som har svart på undersøkelsen. Det utgjør omtrent 27 prosent av alle lærlinger og 18 prosent av alle lærekandidater i Norge, og er på samme nivå som i 2022.
- For å bli invitert til å delta i Lærlingundersøkelsen må lærlingen ha vært i lære i minst 11 måneder.

Av de inviterte er det 53 prosent som har svart på undersøkelsen.

Det er ikke store forskjeller i lærlingenes motivasjon på tvers av utdanningsprogrammene. Andelen motiverte er høyest på bygg- og anleggsteknikk, elektrofaget, naturbruk, service og samferdsel og teknikk og industriell produksjon, hvor det er 93 prosent av lærlingene som svarer at de er motiverte. Restaurant og matfag har lavest andel. Her oppgir 83 prosent av lærlingene at de er motiverte, noe som er en nedgang på 5 prosentpoeng sammenlignet med i fjor. Naturbruk har høyest andel lærlinger som svarer at de i «svært stor grad» eller «nokså stor grad» er sikre på at de har valgt riktig fag, med 82 prosent. Andelen er lavest blant lærlinger på salg, service og reiseliv, hvor 65 prosent opplever at de har valgt riktig fag.

Ser vi på andelen lærlinger som i «svært stor grad» eller «nokså stor grad» gleder seg til å gå på arbeid i lærebedriften, er andelen også her høyest på naturbruk (83 prosent) og lavest på restaurant og matfaget (63 prosent).

Om utdanningsprogrammene

Høsten 2020 ble antall utdanningsprogram utvidet fra åtte til ti, og det ble innført fire nye utdanningsprogram. Læreplanene ble gradvis innført fram til høsten 2022. I den nye tilbudsstrukturen har også noen av programområdene og lærefagene fått nytt navn.

Lærlinger i årets undersøkelse kan ha tegnet kontrakter før gamle utdanningsprogram ble utfaset. Derfor inkluderer dette notatet flere utdanningsprogram enn det som finnes i årets tilbud av utdanningsprogram.

Følgende utdanningsprogram beskrives nærmere i analysenotatet

- Bygg- og anleggsteknikk
- Design og håndverk (utgår)
- Elektrofag (elektro og datateknologi)
- Helse- og oppvekstfag
- Naturbruk
- Restaurant- og matfag
- Service og samferdsel (utgår)
- Teknikk og industriell produksjon (teknologi- og industrifag)
- Salg, service og reiseliv
- Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign
- Håndverk, design og produktutvikling
- Informasjonsteknologi og medieproduksjon

Merk at flere av fagene i utdanningsprogram som utgår flyttes til nye utdanningsprogram. Følgende utdanningsprogrammer var nye fra og med 2022.

- Salg, service og reiseliv

- Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign
- Håndverk, design og produktutvikling
- Informasjonsteknologi og medieproduksjon

De aller fleste trives på arbeidsplassen

Over 8 av 10 lærlinger trives på arbeidsplassen og 9 av 10 trives med kollegaene.

8 av 10 lærlinger trives med å ha kontakt med kunder, leverandører eller pasienter. 75 prosent av lærlingene er også fornøyde med opplæringen de har fått på arbeidsplassen så langt.

Fra i fjor til i år er det en nedgang i elevenes trivsel på 3 av 4 spørsmål. Ser vi tilbake til 2018, er det en

svak negativ utvikling i lærlingenes trivsel på alle de fire spørsmålene som til sammen skal gi en indikasjon på læringens trivsel.

87 prosent av lærlingene på elektrofag og 86 prosent på informasjonsteknologi og medieproduksjon svarer at de trives på arbeidsplassen. Lærlingene på disse to utdanningsprogrammene har også den høyeste andelen som trives med kollegaene, med henholdsvis 93 og 92 prosent. Lærlingene på naturbruk er mest fornøyd med opplæringen på arbeidsplassen, med 80 prosent. Lærlingene på helse- og oppvekstfag har størst andel som svarer at de trives med kunder/leverandører/pasienter, med 90 prosent.

I tillegg svarer 87 prosent av lærlingene at de ville anbefalt lærebedriften til andre, på spørsmålet «Kan du anbefale denne bedriften til andre som skal begynne læretida på ditt fagområde?». Best ut kommer lærlingene på naturbruk og elektrofaget, med henholdsvis 91 og 90 prosent. Lavest andel ser vi hos service og samferdsel, hvor 79 prosent vil anbefale bedriften til andre.

8 av 10 lærlinger har hatt praksis i faget yrkesfaglig fordypning

På vg1 og vg2 legger faget yrkesfaglig fordypning opp til at elevene skal ha praksis i bedrift.

Praksiserfaring er et av de viktigste virkemidlene for å få læreplass. Mange lærlinger skaffer seg læreplass gjennom praksis i bedrift på vg1 eller vg2, enten direkte der de er utplassert, eller indirekte ved å få tilgang til nettverk av aktuelle lærebedrifter (Utdanningsdirektoratet 2018).

36 prosent av lærlingene var i praksis i enten vg1 eller vg2. 46 prosent var i praksis på både vg1 og vg2. Det betyr at totalt 82 prosent av lærlingene var i praksis i løpet av vg1 eller vg2, og at 18 prosent ikke var i praksis i det hele tatt. Det er like mange lærlinger i praksis i 2023 som i 2022.

Salg, service og reiseliv og helse- og oppvekstfag er utdanningsprogrammene med høyest andel av lærlinger som har vært i praksis både på vg1 og vg2, med henholdsvis 75 og 74 prosent. Det er i håndverk, design og produktutvikling at flest lærlinger svarer at de er enig i at yrkesfaglig fordypning har gitt dem viktig kjennskap til arbeidslivet (85 prosent). Færrest lærlinger på frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign er enig i at yrkesfaglig fordypning har gitt dem viktig kjennskap til arbeidslivet (66 prosent).

Innlandet har den klart høyeste andelen av lærlinger som var utplassert i bedrift på både vg1 og vg2 med 64 prosent. Lavest andel er det i Rogaland, Møre og Romsdal, Vestfold og Østfold med 39 prosent. Telemark og Trøndelag har den høyest andel lærlinger som er enig i at yrkesfaglig fordypning har gitt

viktig kjennskap til arbeidslivet, med henholdsvis 78 og 77 prosent.

Nær 6 av 10 lærlinger mener at undervisningen ga et godt grunnlag for det de skulle lære i bedriften

På spørsmålet om undervisningen i yrkesfagene ga et godt grunnlag for det de skulle lære i bedriften, svarer 56 prosent at de er nokså enig eller helt enig, som er den samme andelen som i 2022. Helse- og oppvekstfag har størst andel lærlinger som er enig i denne påstanden, med 74 prosent. Håndverk, design og produktutvikling har lavest andel, med 38 prosent.

Det er også lavest andel på håndverk, design og produktutvikling som svarer at de er enig i påstanden om at utstyret de brukte på skolen var godt nok for å lære fagene, med 48 prosent. I elektrofag og bygg- og anleggsteknikk var andelen 50 prosent. Lærlinger på frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign, og restaurant- og matfag er mest fornøyd med utstyret på skolen, med henholdsvis 71 prosent og 69 prosent.

Det er høyest andel lærlinger på helse- og oppvekstfag som er enig i at deres lærere har god innsikt i det som ventet dem i læretiden, med 70 prosent. Lavest er andelen på håndverk, design og produktutvikling,

der litt under halvparten av lærlingene støtter denne påstanden.

Store forskjeller i mobbing mellom utdanningsprogrammene

3,7 prosent av lærlingene opplever å bli mobbet på arbeidsplassen «2-3 ganger i måneden», «en gang i uken» eller «flere ganger i uken». Andelen som opplever å bli mobbet har holdt seg forholdsvis stabil siden 2018. Vi ser ikke tilsvarende økning i mobbetallene for lærlinger, som vi har sett i skolen de siste to årene (Elevundersøkelsen 2022 og 2023).

Årets undersøkelse viser at halvparten av de som blir mobbet, opplever dette «2-3 ganger i måneden», mens den andre halvparten opplever mobbing omtrent en gang i uken eller flere ganger i uken. Denne fordelingen er lik som i 2022. Av de som har blitt mobbet svarer 65 prosent at de har blitt mobbet av andre kollegaer, mens 20 prosent svarer at de har blitt mobbet av ledelsen. 5 prosent sier at de blir mobbet av andre lærlinger på arbeidsplassen.

Av de som oppgir at de blir mobbet «2-3 ganger i måneden» eller oftere, svarer 61 prosent at de har fortalt det til noen i bedriften. 39 prosent svarer at det ble gjort noe for å få slutt på mobbingen.

Oslo har høyest andel av lærlinger som svarer at de blir mobbet «2-3 ganger i måneden» eller oftere, med 5,6 prosent. Møre og Romsdal har lavest andel, med 2,3 prosent.

Det er størst andel lærlinger på frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign som svarer at de opplever mobbing. 7,8 prosent svarer at de opplever mobbing «2-3 ganger i måneden» eller oftere. Dette er første året frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign omtales i notatet.

Den største økningen i mobbetall sammenlignet mot i fjor, finner vi på restaurant- og matfag, som har økt fra 5,3 til 6,7 prosent. Lavest andel av lærlinger som opplever mobbing finner vi på håndverk, design og produktutvikling og informasjonsteknologi, hvor ingen lærlinger svarer at de har opplevd mobbing «2-3 ganger i måneden» eller oftere.

Merk: Utdanningsprogrammene design og håndverk, naturbruk, service og samferdsel, salg, service og reiseliv og informasjonsteknologi og medieproduksjon er skjermet av hensyn til personvernet.

Når vi sammenligner mot resultater fra Elevundersøkelsen 2023, er det også her elever på frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign som rapporterer om mest mobbing på vg1. Elevundersøkelsen viser også

at elever på yrkesfaglige utdanningsprogram rapporterer om mer mobbing på skolen enn elever på studieforberevende, med henholdsvis 7,5 prosent mot 4,8 prosent på vg1. (Utdanningsdirektoratet 2023).

6,6 prosent har opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet

I årets undersøkelse oppgir 6,6 prosent av samtlige lærlinger at de har blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet på arbeidsplassen en sjelden gang eller oftere. Ser vi kun på andelen lærlinger som har blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet «2-3 ganger i måneden» eller oftere, er andelen langt lavere, med 1,5 prosent.

NTNUs analyse av Lærlingundersøkelsen for 2020 viste at 5,8 prosent av jentene og 1,4 prosent av guttene som hadde valgt utradisjonelle lærefag, oppga at de hadde blitt mobbet på arbeidsplassen minst to-tre ganger per måned (Buland, Hybertsen og Wendelborg 2022). Når det gjaldt uønsket seksuell oppmerksomhet, var kjønnsforskjellen enda større. Av jentene som hadde valgt utradisjonelle lærefag, svarte 28 prosent den gang at de, «en sjelden gang eller oftere», hadde blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet. 4 prosent av guttene svarte det samme.

Nær 7 av 10 lærlinger har en plan for hva de skal lære i lærebedriften

Alle bedrifter skal lage en plan over hva lærlingen skal lære. Dette kan være en intern plan, en halvårsplan, opplæringsplan etc., som kan være nettbasert, i papir eller en app på mobilen. I tillegg skal bedriftene gjennomføre en planlagt halvårlig samtale med lærlingene.

68 prosent av lærlingene svarer «ja» eller «ja, til dels» på spørsmålet om bedriften har laget en plan for hva lærlingen skal lære. 32 prosent av lærlingene svarer «nei» eller «vet ikke» på dette spørsmålet. Andelen er lik som i 2022.

Design og håndverk er utdanningsprogrammet med høyest andel lærlinger, 84 prosent, som svarer at bedriften har laget en plan eller til dels har laget en plan. Andelen er lavest på bygg- og anleggsteknikk, med 61 prosent.

Av de lærlingene som har en intern plan er det 93 prosent som svarer at den helt eller til dels blir brukt.

Det er lovpålagt at bedrifter skal ha en intern plan over det lærlingen skal lære i bedriften (Opplæringslova §4-4).

Bedriftene skal gjennomføre en planlagt halvårlig samtale med lærlingene (Forskrift til Opplæringslova §3-14).

75 prosent svarer at de har hatt en halvårsvurdering med en i bedriften eller opplæringskontoret der de går gjennom hva de har lært og hva de skal lære fremover. 17 prosent svarer at de har samtaler, men ikke hvert halvår.

Salg, service og reiseliv er utdanningsprogrammet med høyest andel av lærlinger som svarer at de har hatt en slik vurdering minst en gang hvert halvår, med 79 prosent. Håndverk, design og produktutvikling har lavest andel, med 61 prosent.

Deltakelse og svarprosent

Utvalget for undersøkelsen er lærlinger og lære kandidater som har vært i lære i mer enn 11 måneder per 1. oktober. Lærlingene velger selv om de vil svare.

Om statistikken

Lærlingundersøkelsen ble gjennomført første gang i 2012.

Lærlingundersøkelsen ble revidert i 2018 ved at antall spørsmål og tema ble betraktelig kuttet ned. Det betyr at resultatene, med noen unntak, vanskelig lar seg direkte sammenligne med resultater før 2018. Basert på erfaringer med de nye spørsmålene ble disse ytterligere justert i 2020.

Undersøkelsen består av 33 spørsmål fordelt på 11 temaer:

- yrkesfaglig fordypning (YFF)
- opplæring i skole som forberedelse til opplæring i arbeidslivet
- motivasjon
- trivsel
- trygt miljø
- helse, miljø og sikkerhet (HMS)
- læreplan
- intern plan
- medvirkning, veiledning og egenvurdering
- halvårsvurdering
- fagprøven

Svarprosent

Utvalg	Inviterte	Besvarte	Svarprosent
2019	23 758	14 022	59 %
2020	24 115	14 859	61,6 %
2021	23 662	13 802	58,3 %
2022	24 945	14 201	56,9 %
2023	25 442	13 501	53,1 %

Svarprosenten har vært relativt stabil de siste 4 årene. Vi ser likevel en svak nedgang siden 2020.

Svarprosenten per fylke varierer fra 39,3 prosent som lavest (Oslo) til 64,3 prosent for det fylket med høyest svarprosenten (Trøndelag).

Svarprosent fylker

Fylke	Inviterte	Besvarte	Svarprosent
Agder	1 807	1 103	61 %
Akershus	1 963	1 003	51,1 %
Buskerud	1 337	792	59,2 %
Finnmark	459	216	47,1 %
Innlandet	1 548	842	54,4 %
Møre og Romsdal	1 322	762	57,6 %
Nordland	1 368	702	51,3 %
Oslo	2 063	811	39,3 %
Rogaland	3 066	1 713	55,9 %
Telemark	833	505	60,6 %
Troms	915	588	64,3 %
Trøndelag	2 651	1 631	61,5 %
Vestfold	1 279	626	48,9 %
Vestland	3 522	1 583	44,9 %
Østfold	1 308	624	47,7 %

Kilder

Buland, T., I.D. Hybertsen og C. Wendelborg (2022): Utradisjonelle utdanningsvalg blant elever og lærlinger. Hvordan opplever gutter og jenter som har gjort utradisjonelle utdanningsvalg sin situasjon i skole og lærebedrift? Rapport 2022 Mangfold og inkludering. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.

Utdanningsdirektoratet (2023) «[Flere elever opplever mobbing](#)»